

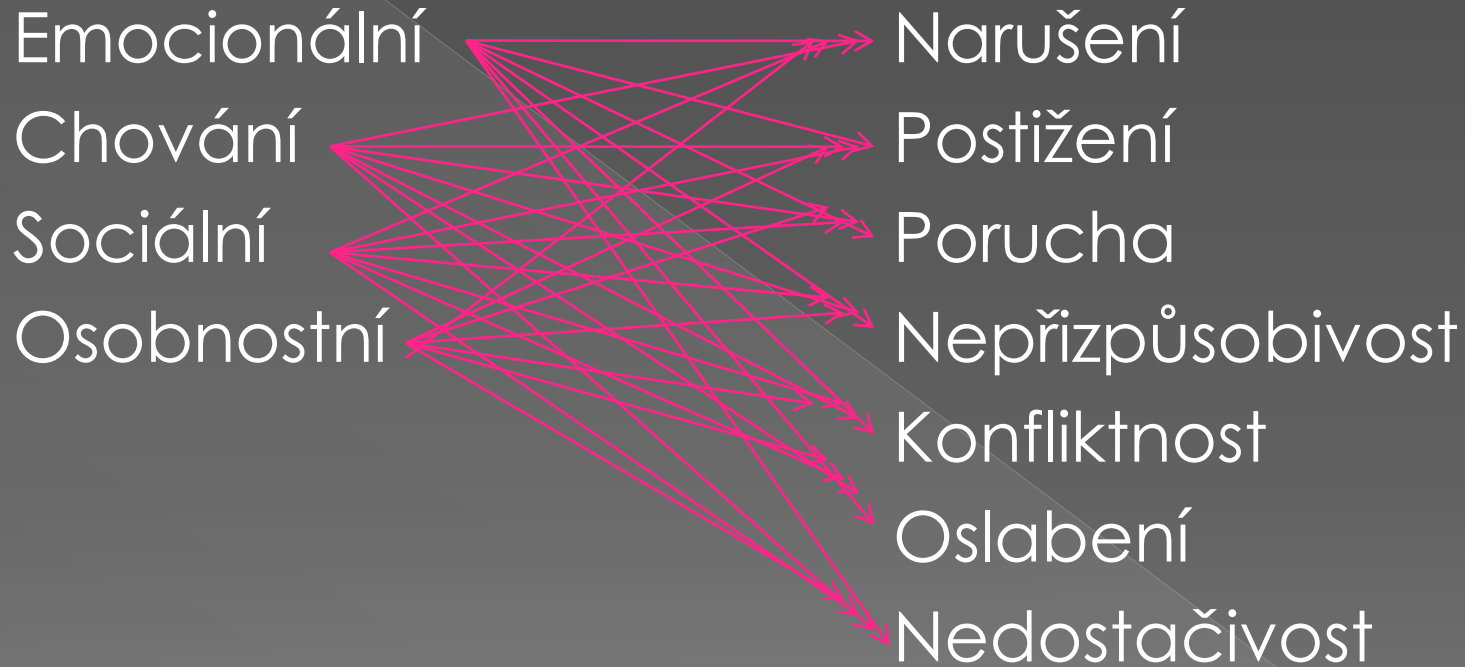
SPLBP_ZSE Základy speciální pedagogiky Etopedie

- Terminologie etopedie
- Nálepka jako bariéra socializace

Problematika vymezení základní terminologie

- Název etopedie z **řeckého** „ethos“ (**mrav**) nebo „éthos“ (**zvyk**) – volně přeloženo výchova a vzdělávání směřující k nápravě chování a jeho zvyků
- Terminologie **nejednotná** z několika důvodů:
 - > Různorodost a variabilita **příčinných vlivů**
 - > **Relativita očekávaného chování** (různé sociální normy)
 - > Interpretace problematiky z různých pohledů, **různými obory**
 - > Různá **kombinace** názvů

Kombinace názvů pro poruchy chování

Mezinárodně užívané názvosloví

- Každý z termínů užíván v kontextu své doby, hodnot a norem dané společnosti
 - > **Maladaptivní chování (Maladjustment)** – užíván v 50. a 60. letech minulého století, zaměřen na potíže, které vznikají z konfliktu jedince se svým sociálním prostředím
 - > **Porucha chování (Behavior disorder, Verhaltensstörung)** – od konce 60. let, odráží problémy v reakcích jedince, v jeho projevech, v sociálních vztazích, označuje sociálně neakceptovatelné chování

- > **Porucha řízeného chování (Conduct disorder)** – spíše psychiatrická terminologie, označuje nepřiměřené chování, jímž jedinec narušuje základní práva druhých nebo soustavně porušuje sociální normy a pravidla
- > **Emocionální narušení (Emotionally disturbed)** – spíše v právu, neodráží vliv poruchy na sociální prostředí, je příliš nekompromisní
- > **Porucha emocí a chování (Emotional and behavioral disorders, Emotionale störung)** – konec 80. let, v zahraničí převažuje, pro děti s výraznými problémy v chování

Současná terminologie

- Profilace „soft“ přístupů (zastánci jsou odborníci zaměřeni na perspektivu a inkluzi)
 - > **Potíže či problémy v chování** (Behavioural Difficulties)
 - > **Provokující žák** (Challenging Pupil)
 - > **Nápadné chování** (Verhaltensauffälligkeiten)
 - > **Dispozice k poruchám chování**
 - > **Riziková mládež** (At-risk Youth)

Znaky současné terminologie

- Předchází **stigmatům**
- Hledá **budoucnost** a **perspektivu** jedince
- Budoucnost jedince spojuje s jeho **participací v běžné společnosti** (ne segregace)
- Vychází z vědomí **spoluzodpovědnosti** za kvalitu života jedince
- Vyjadřuje důvěru v **kompetence pedagogů** a efektivitu jejich práce

Úkol

Vymyslete „soft“ varianty k následujícím označením:

- Je drzá
- Je líný
- Je to ignorant
- Věčně nedává pozor
- Je to rváč a agresor

Nálepka jako bariéra socializace

- Překážkou k naplnění potenciality dítěte je mnohdy samotné označení dítěte „**nálepkou**“, která je negativně vnímána jak dítětem, tak jeho okolím
- Etiketizace odklání pozornost od příčin daného chování
- Negativní stigma podporuje tendence dětí s poruchami chování cítit se nešťastně, podhodnocovat své možnosti, ovlivňuje jejich **sebeobraz i sebepojetí**

Relativita posuzování chování

- Při posuzování chování vycházíme z jeho **srovnání s chováním jiných lidí** a s **normami** dané společnosti
- Posuzování chování je ale relativní díky následujícím faktorům:
 - 1) **Interaktivním vlivům**
 - 2) **Sociálnímu kontextu životní situace jedince**
 - 3) **Sociokulturním standardům většinové společnosti**

1) Interaktivní vlivy

- > **Subjektivní dimenze interakce** – subjektivita posuzovatele + vliv dítěte na interakci
- > **Vnější dimenze interakce** – porucha chování je obecně vnímána negativně, je spojována s nepříznivými charakterovými vlastnostmi + negativní projevy v chování ovlivňují i chování druhé strany; vzniká vztah s tendencí negativního náboje

2) Sociokulturní standardy

- Pravidla a normy mohou být v různých sociálních skupinách různé
- Nebezpečí konfliktu norem

3) Sociální kontext životní situace jedince

- Porucha chování může být důsledkem trhlin v celkovém sociálním systému (př. nepříznivá situace v rodině – rozvod rodičů, v komunitě)

Děkuji za pozornost

Literatura

- Vojtová, V. *Úvod do etopedie, texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2008.
- Vojtová, V. *Inkluzivní vzdělávání žáků v riziku a s poruchami chování jako perspektiva kvality života v dospělosti*. Brno: Masarykova univerzita, 2010.
- Vojtová, V. *Přístupy k poruchám emocí a chování v současnosti*. Brno: Masarykova univerzita, 2004.